

Vinderen af Byplanprisen kan lære os at se overfladevand som en ressource

Tækker Group, Aarhus Kommune og Aarhus Vand blev præmieret på grund af et visionært samarbejde, der sætter nye standarder for fremtidens bæredygtige bysamfund gennem konkrete løsninger, der skaber plads til natur, fællesskab og biodiversitet. Men projektet i Nye skitserer samtidig uligevægten i, hvem der kan sætte takten for urban bæredygtig byudvikling og omstilling.

Af Sigurd Sejer Skov, cand.soc i Plan, By & Proces og Socialvidenskab, RUC

Gennem en mangfoldighed af blå-grønne hensyn er det lykkedes ejendomskoncernen Tækker Group og forsyningsvirksomheden Aarhus Vand m.fl. at opnå en gennemsnitlig grundvandsbesparelse på 40 procent i det private byudviklingsprojekt Nye. Samtidig belyser projektet den skæve kompetencefordeling mellem private og offentlige aktører, når det gælder omstillingen til bæredygtige byer.

Hvem skal sætte takten for bæredygtig omstilling?

Selvom samarbejdspartnerne i Nye har præsenteret et flot projekt, så sidder jeg tilbage med spørgsmålet, om ikke der er et demokratisk problem i, at det er erhvervslivet der sætter taktstokken for bæredygtig omstilling? Kommunen udgør ideelt set den lokale demokratiske styringsenhed, som varetager almenvellets interesser. Forrige valg kaldes populært et klimavalg, og i kommunerne ser man generelt stor vilje til at understøtte bæredygtig omstilling i den fysiske planlægning. Problemet er blot manglen på hjemmel til rent faktisk

at styre den fysiske planlægning i en grøn retning. Måske det ændrer sig i løbet af planlovsrevisionen, hvor det diskuteres om klima og miljø bør have skarpere grøn-hjemmel i planlægningen? Alt andet lige er kommunerne afhængige af at tiltrække bygherrer, der er villige til at betale de ekstra omkostninger, som bæredygtig byudvikling forbindes med. Erfaringen fra Nye viser, at muligheden for at realisere de store ambitioner i praksis først og fremmest findes hos bygherren.

Vand som ressource

De danske vandforsyningsvirksomheder har en stolt tradition for at anvende grundvand, fordi deres primære opgave har været at skaffe rent drikkevand. I modsætning til områder med tørt klima er nedbør ikke blevet opfattet som en ressource, men en risikofaktor. Det har et pilotprojekt gjort op med i Nye. Her eksperimenterer man med genbrug af regnvand til toiletskyld og tøjvask. I forbindelse med det MUDP-støttede pilotprojekt (Miljøteknologisk Udviklings- og

Demonstrationsprogram) har man fået dispensation fra drikkevandsbekendtgørelsen til at samle overfladevand. Overfladevandet ender i opsamlingsbassiner indrettet til rekreative formål og sikring af biodiversiteten.

Der er ingen tidligere eksempler på, at forsyningsselskaber egenhændigt har taget teten på levering af sekundavand i stor skala, dertil har grundvandstraditionen været for rodfastet og erfaringen med tostrengede VVS-løsninger begrænset pga. sundhedsrisici.

Privat-offentlig samarbejde kan være et columbusæg for den bæredygtig omstilling

Som nævnt har pilotprojektet ikke alene demonstreret et forsvarligt forhold til grundvandet, hvor man konserverer grundvandsressourcen og skaber et renere vandmiljø i den omkringliggende natur. Det gavner områdets biodiversitet, der blandt andet huser den store vandsalamander. Derudover fungerer opsamlingsbassinerne som klimasikring, der øger

bydelens klima-resiliens ved evnen til at absorbere 100 års-hændelser.

Realiseringen af sekundavandssystemet i Nye må tilskrives et samarbejde mellem private og offentlige aktører, der har skabt et projektmiljø med vidensdeling, gensidig absorption af risici og en samlet vilje til at overskride normerne for bæredygtig byudvikling. Men havde Tækker Group ikke været villige til at dække ambitionsniveauets meromkostninger, så havde det ikke været muligt. Faktum er, at forsyningsselskaber andre steder ikke bare kan sætte gang i lignende projekter, fordi deres økonomi er bygget på "hvile i sig selv-princippet", og dermed er langt mindre fleksible og ude af stand til at påtage sig unødvendige risici. Betingelsen er derfor, at udvikleren må være indstillet på absorbere risici og varetage størstedelen af de økonomiske udgifter. Til gengæld har forsyningsselskaberne den nødvendige viden, med adoptionen af nye måder at tænke overfladevand på er der potentiale for en markant normændring indenfor branchen.

Opsamling af sekundavand – fra dispensationsprojekt til norm

Sagen er, at hverken kommunerne eller forsyningsvirksomhederne i udgangspunktet kan drive projekter ala Nye egenhændigt. Det mest gennemgribende vilkår for bæredygtig byudvikling og holistisk klimasikring er bygherrens vilje til ambitiøs bæredygtighed.

Skal pilotprojektet i Nye adopteres andre steder, må både kommuner og forsyninger bidrage til at ændre normerne for at se nedbør som en ressource frem for en risiko. Dertil bør lovgivning om genbrug af sekundavand revideres mhp. at gøre det lettere for offentlige virksomheder at tage initiativ og navigere i de juridiske og praktiske udfordringer. Skal genbrug af overfladevand generaliseres, går det ikke med evige dispensationsprocesser.

Vilkårene for bæredygtig byudvikling og holistisk klimasikring findes således i krydsfeltet mellem kommunernes afhængighed af bygherrens vilje, restriktiv jura og en presset forsyningsøkonomi, der desværre giver

smalle rammer for lignende ambitiøs og holistisk klimasikring andetsteds. Det giver anledning til kritisk refleksion over kompetencefordelingen mellem private og offentlige aktører i jagten på en bæredygtig fremtid. Min opfordring til kommunerne er, at de bør tænke en ekstra gang over værdien i at kræve regnvandsopsamling ved ny bebyggelse samt opfordre lokale forsyninger til at undersøge mulighederne for offentlig forvaltning af regnvandsopsamling. Selvom opsamling af tagvand ikke kan opnå nær de samme holistiske effekter som demonstreret i Nye, er den offentlige adoption af idéen vigtig for, at genbrug af sekundavand kan få et større liv og gennemslagskraft i dansk forsynings- og lokalplanlægning i en tid, hvor forurenings- og forbrugspresset på grundvandsressourcen vokser. Det er et spørgsmål om gradvist at ændre forvaltningsstierne ikke kun for grundvandets skyld, men ligeså fordi det presser planlægningen til, at beskæftige sig med nye måder at tænke by, vand og biodiversitet sammen.